

Verden på ett brett

nr. 1, juni 2006

Utgitt av Nord-sør biblioteket.

- [Elektronisk bibliotek](#)
- [Biblioteksvar](#)
- [Kongo 2006: Valg og mørke hjerter](#)
- [Bokomtale: Kong Leopolds arv](#)
- [Mobutu Sese Seko](#)

Elektronisk bibliotek

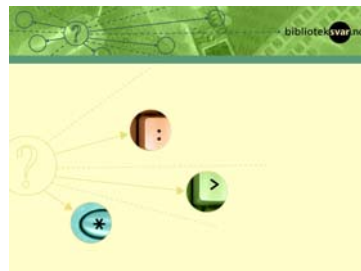
I vårt elektroniske bibliotek finner du en unik samling av mer enn 1400 norske artikler, temasider og nettsteder om nord-sør spørsmål. Samlingen er et samarbeid mellom Global.no og Nord-sør biblioteket. Her finner du informasjon fra NORAD, Redd Barna, Flyktningshjelpen, Kirkens Nødhjelp, Amnesty, NUPI (Hvor Hender Det) og mange andre. Du kan søke blant emner og land ved hjelp av rullegardinmenyer.

- [Elektronisk bibliotek](#)

Biblioteksvar

Nord-sør biblioteket har inngått en avtale med Biblioteksvar, og er nå et av spesialbibliotekene som er knyttet til den nasjonale spørretjenesten. Nord-sør biblioteket besvarer spørsmål med nord-sør relaterte emner. Nord-sør biblioteket har også sin egen digitale spørrekasse på www.nordsor-biblioteket.no. Her finner en også utvalgte spørsmål og svar som kan være av mer allmenn interesse.

- [Biblioteksvar](#)
- [Spør Nord-sør biblioteket](#)

Kongo: Valg og mørke hjerter

Joseph Conrads *Mørkets hjerte* er en av litteraturens klassiske fortellinger om menneskelig ondskap. Boken tar oss med opp elven Kongo for å spore opp Kurtz, en offiser i Kong Leopolds kolonihær, som knapt finner grenser for sin hensynsløshet. Boken er også utgangspunkt for filmen *Apocalypse*

Now hvor handlingen er flyttet til Vietnam. Hundreår og flere kleptomaniske diktatorer senere har indre Kongo vært like apokalyptisk som under Leopold, Stanley og Kurtzenes sin tid.

Kongo krigen

Krigen som startet i 1996 har vært den dødeligste konflikten i verden etter 2. verdenskrig. Det antas at 5 millioner mennesker har død direkte eller indirekte som en følge av krigen. På tross av at verden på mange måter er blitt mye mindre har ikke verdens oppmerksomhet vært større enn ved Leopolds folkemord for over 100 år siden. Da befolkningen anslagsvis ble redusert fra 20 til 10 millioner (Adam Hochschild).

Bakgrunnen for Kongo krigen var folkemordet i Rwanda. En flyktningstrøm invaderte Kongo, først bestående av Tutsier, og så kom militsgrupper med Hutuer som sto bak de grusomme massedrapene i Rwanda. Rwanda har så sendt inn soldater og støttet ulike geriljagrupper for å nedkjempe de militante Hutuene, som sporadiske aksjonerte inne i Rwanda. Geriljagrupper med base i Kongo har også utgjort et stort sikkerhetsproblem for Uganda, som igjen støttet og væpnet sine grupper. Opposisjonsgrupper i Kongo benyttet situasjonen. De allierte seg med Rwanda og Uganda og avsatte president Mobutu, som i perioden 1965-1997 hadde bemerket seg som en av de mest korrupte og kleptomaniske statsledere verden har sett.

Men urolighetene fortsatte, snart var den nye presidenten Kabila i konfrontasjon med tidligere allierte, et nytt opprør oppstod. Problemene til Rwanda og Uganda var ikke forsvunnet, og de sto igjen på opprørernes side. Motivene til Rwanda og Uganda og mange av de militante gruppene var også preget av store verdier i form av naturressurser i Øst-Kongo. Nå sendte også blant annet Angola, Namibia og Zimbabwe styrker til Kongo for å støtte Kabila mot opprørere, Rwanda og Uganda. Landet ble en stor slagmark, og krigen ble kalt Afrikas første verdenskrig.

Fred?

En fredsavtale ble inngått i 2003, og FN-soldater ble sendt til landet. Men situasjonen i Øst-Kongo har vært svært ustabil med stadig oppblussing av kamper og trefninger. Det finnes dusinvis av ulike militante grupperinger, det er vanskelig å få oversikt over de ulike gruppenes tilhørighet, og deres lojalitet er skiftende. Det er vanskelig å vite hvem som har nok innflytelse til å være relevante forhandlingsparter i Kongo, men våpen, menn uten bånd til bosted og familie og naturressurser med stor verdi å slåss om er det mer enn nok av.

Valg?

I løpet av sommeren 2006 er det planlagt at landet skal avholde sitt første valg på 40 år. Mange har store forventninger til dette valget, men utfordringene for en demokratisk utvikling er enorme. Kongo er på størrelse med Vest-Europa, store deler av landet er dekket av jungel og infrastruktur eksisterer knapt. Statens byråkrati er i ekstrem dårlig forfatning, de kan vanskelig tilby sine innbyggere de mest elementære av offentlige tjenester som utdanning og helsetjenester. I store deler av landet er det fremdeles aktive gerilja organisasjoner mer eller mindre støttet av fremmede stater. Det er 70 registrerte president kandidater, noen av dem opprørsledere. Hva kan vi forvente av et valg hvor staten ikke engang kan håndheve et voldsmonopol innefor landets grenser? Slik som i Irak blir det satt stor lit til at et politiske valg på magisk vis kan føre stater med store problemer til fred og mer stabilitet, er det grunn til å tro dette når det er lite annet som minner om de demokratier vi kjenner? Demokrati er både et verktøy for å bestemme hvem som skal ha makt og et resultat av en lang historisk utvikling. Nå ser vi at mange ønsker å håpe over utviklingen og bruke det som et verktøy. Får vi da et velfungerende demokrati?

Les mer om Kongo

[Elektronisk bibliotek: Kongo](#)

[BBC: Kongo](#)

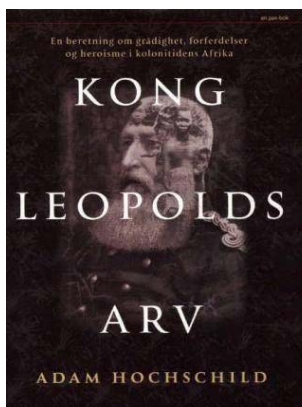
[Leksikon.org: Kongo](#)

[Governments on the Web: Kongo](#)

[Globalis: Kongo](#)

[Election guide: DR Congo](#)

Kong Leopolds arv

Utgitt av PAX, 2005

Når forfatteren Adam Hochschild oppdaget historien om Leopolds Kongo ble han mest overrasket over at han ikke hadde hørt om dette tidligere; en av verdenshistoriens største utplyndringer av en region. Kongen av Belgia styrte Kongo som sin private koloni og det ble drevet rådrift på naturressurser og mennesker fra 1885 til 1908. Med utgangspunkt i ulike kilder antar forfatteren at folketallet sank fra 20 mill til 10 mill i denne perioden. Det var et folkemord av samme omfang som Hitlers og Stalins massedrap, men det er knapt nevnt i våre historiebøker.

Adam Hochschild benytter kilder som brev og dagbøker fra de som var tilstede, og historien kommer nært på. Hendelsene blir beskrevet av både de grusomme, eventyrerne, ofrene, observatørene og heltene. Mange av tidsepokens kjendiser var på ulikt vis involvert i historien om Leopolds Kongo. Kongelige, politikere og eventyrer som Stanley og Joseph Conrad er viet stor plass, men mindre kjente som Tswambe fra Kongo kommer også til ordet, stemmer vi sjelden får høre i vår historiefortelling.

Det er derfor ingen grunn til å bli overrasket over at enn ikke kjenner detaljene rundt overgrep i forbindelse kolonialiseringen. Desto viktigere blir kunnskapen om dette, og tilstandene i Kongo var på ingen måte unik i de eurpoeiske kolonien. Kanskje kan vi bedre forstå et verdensbilde med stor skepsis til den *hvite manns byrde* i andre deler av verden når vi kommer nærmere innpå kolonialiseringens brutalitet. Også Leopold talte varmt om å bringe sivilisasjonen til de tapte sjelene i Afrika, og prøvde å framstå som en forsvarer av humaniteten i den europeiske offentligheten. Følgene for Kongoleserne var en helt annen.

Det er bemerkelseverdig hvor aktuell den 100 år gamle historien er. Strategien til mennene med våpen er svært lik, motivene mye det samme og konsekvensen for sivil befolkningen de samme. På tross av globaliseringen går det som skjer i Afrikas ufremkommelige hjerte vel så upåaktet hen som for 100 år siden.

Bøker om Kongo

[Adam Hochschild: Kong Leopolds Arv](#)

[Congo: Modern nations of the World](#)

[Edmund Morel: Kongelig Slaveleir](#)

[Joseph Conrad: Mørkets Hjerte](#)

[Michela Wrong: On the brink of Disaster](#)

Mobutu Sese Seko

Mobutu kom til makten ved et kupp like etter at Kongo ble frigjort fra den Belgiske kolonimakten. Sannsynligvis var Belgia involvert i kuppet, og Mobutu fikk støtte av USA under den kalde krigen. Sjelden har en større kleptoman vært statsleder. I 1992 gikk 95% av statsbudsjettet til Mobutu selv. Han hadde også liten forståelse for økonomiske teorier, han lot seddelpressen gå for å øke sin rikdom. På det meste var inflasjonen på meningsløse 24 000% .

Les mer om Mobuto og vanstyre i Kongo

[Verdensmagasinet X](#)

[Wikipedia](#)

[Sean Kelly: Americas Tyrant, American University Press 1993](#)